

Т.В.Дорошенко

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри естетичного виховання

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ І МУЗИКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтації в галузі освіти. Відповідно до нормативних документів, прийнятих у нашій державі, „необхідно здійснювати стратегію випереджувального розвитку освіти, забезпечувати її цілісне, системне оновлення, осучаснення в контексті тих змін, які здійснюються в політичному, економічному, екологічному, культурному, правовому просторі нашої держави, враховуючи загальносвітові тенденції” [2, с.213]. Реформування загальної освіти супроводжується введенням нових форм організації пізнавальної діяльності, які мають конкретну мету – створити такі умови навчання, за яких би кожен учень успішно навчався, розвивав свій інтелект і був готовим до творчої самореалізації.

Розв’язання цих актуальних проблем можливе лише на основі широкого запровадження нових освітніх технологій. Серед них найперспективнішою є інтерактивна технологія, завдяки якій учень стає активним учасником процесу навчання. Інтерактивне навчання реалізує конкретну мету – створити комфортні умови навчання та виховання, які забезпечать активну взаємодію всіх учнів [4;5].

Для розуміння психологічної основи інтерактивних методів важливим є розгляд поняття інтеракції (міжособистісна чи соціальна взаємодія). До цієї проблеми зверталися Л.С.Виготський, В.М.Місяцев, О.М.Леонтєв, Б.Ф.Ломов, О.О.Бодальов та ін. Спілкування допомагає людям

організуватися для виконання певної діяльності. У свою чергу, в спільній діяльності формується потреба в спілкуванні [3].

Інтерактивне навчання – це співнавчання, взаємонавчання, де учень і вчитель рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. Учитель виступає в ролі організатора навчального процесу, який допомагає школярам у розв'язанні проблем, що виникають під час самостійного опрацювання матеріалу [1].

Взаємодія учителя з учнями характеризується та пов'язана з віковими особливостями дітей. Зокрема Л.С.Філатова виділяє такі передумови успішного спілкування з молодшими школярами: гуманно-особистісне спілкування, увага, доброта, довіра, відкритість з боку вчителя; створення сприятливої атмосфери в класі у процесі спілкування „учитель-учень”, „учитель-колектив”, „учень-учень”; зміна стилю спілкування з урахуванням вікових особливостей молодших школярів [7, с.12]. Саме тут доцільні інтерактивні методи навчання, які передбачають дещо іншу роль учителя в навчальному процесі.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що всі учні беруть у ньому участь. На уроках організовується індивідуальна, парна і групова робота, використовуються рольові ігри, інсценізації, подорожі, бесіди. Такі види діяльності на уроці ведуть до взаєморозуміння, взаємоповаги, учні вчаться культури спілкування. За умови стимулювання властивої для цього віку ігрової або пізнавальної мотивації діти досить легко й міцно запам'ятовують навчальний матеріал. Таким чином, інтерактивні методи сприяють процесу розумового виховання.

Дослідження вчених довели, що інтерактивне навчання впливає не лише на свідомість учнів, а й на їх почуття, волю, в результаті чого краще засвоюється матеріал.

Урок музики – широке поле для застосування інтерактивних технологій навчання. Живе, безпосереднє спілкування учнів з мистецтвом складає основний зміст кожного заняття. Учитель допомагає школярам емоційно, глибоко проникати в музичний твір, осягати особливості музичного

мистецтва, виявляти широкі зв'язки музики з життям, засвоювати знання про музику, формувати навички виразного її виконання, розвивати творчі здібності, виховувати художній смак, потребу у спілкуванні з музикою.

Важливим є висновок дослідників О.Пометун та Л.Пироженко про те, що інтерактивне навчання є сукупністю технологій (наприклад, технологія „мікрофон”, мозковий штурм та ін.). Автори розподіляють інтерактивні технології на чотири групи, залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

- інтерактивні технології кооперативного навчання (організація навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою: робота в парах, один-два-чотири – усі разом, змінні трійки, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо);

- інтерактивні технології колективно-групового навчання – технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну роботу всього класу);

- технології ситуативного моделювання – побудова навчального процесу за допомогою залучення учня до гри, передусім, ігрове моделювання явищ, що вивчаються;

- технології опрацювання дискусійних питань – широке публічне обговорення якогось суперечливого питання [6].

Ці інтерактивні технології можна успішно застосовувати на уроках музики в початкових класах.

Наприклад, технологію „**мікрофон**” можна використовувати під час аналізу прослуханої музики. Кожний учень може висловити свої думки в уявний мікрофон (ручка, олівець, іграшковий мікрофон).

Робота в групах. Вчитель формує з учнів групи, пропонує завдання, дає певний час для спільного обговорення. Далі кожна група представляє результати своєї роботи. Відбувається обмін своїми ідеями.

Мозковий штурм – це метод групового розв'язання творчої проблеми або метод комунікативної атаки (А.Ф.Осборн, США, 1937). Він передбачає

вільне висловлення думок усіх учасників і допомагає знаходити багато ідей та рішень. Основне завдання методу – збирання щонайбільшого числа ідей.

Створення музики – це процес, який безперервно рухається, змінюється в часі. Більша частина цього процесу вимагає вивчення та використання нових знань. І не залежно від професійного рівня завжди існує новий рівень знань, завжди можна збільшити та збагатити своє розуміння музики та її різноманітних стилів.

Але цей досвід не завжди легко дається, особливо учням загальноосвітніх шкіл. Існує безліч книг з музики, але лише читання про музику не дасть суттєвих результатів. Просто безсистемно слухати музику – теж не має сенсу, оскільки слухаючи певну мелодію, учню важко зрозуміти, який історичний аспект створення даного твору, як проаналізувати гармонію, форму, структуру.

Викладання музики – це завжди мистецтво. І тут також існує безліч напрямлень, методів, способів, стилів викладання.

При появі нових інформаційних технологій з'являється можливість збільшити ефективність навчального процесу.

Нові інформаційні технології можна розглядати як цікаву форму інтерактивних технологій навчання. В поєднанні з навчальними методиками і програмами з музики вони значно прискорюють процес засвоєння відповідних предметних норм, знань, вмінь та навичок, відкривають нові можливості для усвідомленого сприйняття музичного твору, для розвитку музичного мислення, створюють сприятливу атмосферу для спілкування та спільної діяльності, а також розширюють особисту творчість на ранньому етапі розвитку.

Як відомо, серед всіх існуючих програм важливе місце посідають ігрові програми. Саме вони для початкового навчання повинні бути домінуючими. Авторами вони визначаються як фактор підвищення ефективності шкільного навчання. Використання їх в навчальному процесі відкриває перспективи щодо розширення та поглиблення теоретичних знань, надання їм практичної

значущості, створює сприятливі можливості для співробітництва учасників, для інтеграції навчальних предметів, врахування нахилів, запитів, вподобань і здібностей учнів, збільшення частини самостійної навчальної діяльності дослідницького характеру, формування творчого потенціалу учасників навчального процесу – учнів і вчителів,

Аналіз та дослідження комп'ютерних музичних програм показав, що найчастіше вони використовуються:

- для орієнтації у дослідженнях про музику;
- як інформаційно-пошуковий засіб;
- для ілюстрації навчання та його компонентів;
- для формування „слухових сенсорних еталонів” – моделей звуковисотних співвідношень в музиці;
- для управління значними обсягами інформації з історії музики та аналізу музичних творів;
- як інструмент композиторської творчості: для створення оркестровок, написання та тиражування нот і партитур.

З метою прискорення процесу впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес необхідно, насамперед, підготувати майбутніх учителів до роботи з ними. Це потребує перегляду змісту курсів підготовки спеціалістів, розробки нових курсів, практичного використання науково-методичного забезпечення, а також активного вивчення і впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес вищих педагогічних закладів освіти.

На практичних заняттях необхідно широко застосовувати ділові ігри, проблемні бесіди, заслуховувати підготовлені студентами повідомлення. В результаті цього у студентів створюється чітке уявлення про перспективи використання інтерактивних технологій у навчальній та музично-виховній роботі.

Інтерактивні технології навчання за метою та змістом схожі з традиційними, але вони відрізняються за формою подачі матеріалу, формою

взаємодії викладача та студентів. Звичайно така відмінність зумовлена специфікою тих чи інших інтерактивних форм та методів навчання.

Корисним має стати організація і проведення семінарів-тренінгів, під час яких моделюються життєві ситуації, проводяться рольові ігри, спільними зусиллями вирішуються проблеми

Таким чином, запровадження інтерактивних методів навчання на уроці музики в початковій школі наближує учнів до умов реального спілкування, виступає важливим мотиваційним чинником, який спонукає до здобуття знань. Інтерактивні технології навчання забезпечують реалізацію завдань розумового, морального, культурно-естетичного виховання молодшого школяра.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів і музики до використання інтерактивних технологій навчання включає реалізацію таких напрямків:

- розробку відповідних курсів;
- проведення семінарів-тренінгів;
- постійне наукове забезпечення навчання в системній цілісності та взаємодії з відповідними інформаційними технологіями;
- впровадження в лекційні курси методології та методики науково-дослідного пошуку;
- спрямування роботи студентських наукових гуртків та інших форм науково-дослідної роботи студентів на пошук і творче засвоєння інтерактивних методів, що використовуються у вітчизняній та світовій науці й практиці.

Література

1. Голант Е.Я. Методы обучения в советской школе. – М., 1957.
2. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Авт. кол.: В.Литвин, В.Андрущенко, С.Довгий та ін. – К.:Навч. книга, 2003. – С.213.
3. Онищук В.А. Урок в современной школе. – М., 1982. – С.40.

4. Пометун О.І., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.– К.: „Видавництво А.С.К.”, 2003. – С.192.
5. Пометун О.І., Пироженко Л.В. та інші. Інтерактивні технології навчання.– Умань, 2003. – С.65.
6. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання //Відкритий урок. – 2003. - № 3,4.
7. Філатова Л.С. Особливості взаємодії вчителя початкових класів з дітьми молодшого шкільного віку //Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фізичного виховання і спорту. – 2003. - №20. – С.12-18.